

**Analiza Funduszy Europejskich 2021-2027 pod kątem możliwości
rozwojowych jednostek samorządu terytorialnego
woj. świętokrzyskiego**

ŚIST

Świętokrzyski Instytut
Samorządu Terytorialnego

2020

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018 – 2030

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030
PROO

Wprowadzenie

Należy na wstępie podkreślić, że polskie samorządy, zarówno w tzw. okresie przedakcesyjnym, czyli przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, jak i od momentu członkostwa w 2004 r. mogły pozyskiwać dofinansowanie z szeroko pojętych tzw. Funduszy Europejskiej, praktycznie w każdym obszarze ich aktywności i rozwoju (przedakcesyjne programy: Sapard, Phare, Ispa oraz obecnie krajowe i regionalne programy operacyjne). Warto zaznaczyć, że ze środków unijnych korzystają z tego nie tylko bezpośrednio gminy, miasta czy też powiaty, ale również związki i stowarzyszenia samorządów, ich jednostki organizacyjne oraz inne instytucje wykonujące zadania na zlecenie samorządu i lokalni partnerzy społeczni (np. organizacje pozarządowe, organizacje pracodawców, parafie i związki wyznaniowe).

Główne sektory, na które od lat świętokrzyskie samorządy uzyskują wsparcie to m.in.: infrastruktura i ekologia, gdzie dominują projekty związane z sieć dróg lokalnych oraz gospodarką odpadami (np. instalacje do zbiórki, selekcji czy przetwarzania odpadów). Kolejny obszar to gospodarka wodno-ściekowa. Dzięki dofinansowaniu świętokrzyskie gminy rozwijają sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz modernizują i rozbudowują oczyszczalnie ścieków. Fundusze Europejskie wspierają także transport publiczny, w tym tabor autobusowy i kolejowy oraz rozwój sieci połączeń. Znaczna część dedykowanych na ten obszar funduszy unijnych została wykorzystana na rozwój ekologicznego transportu w miastach powiatowych (m.in. Starachowice, Skarżysko-Kamienna, Sandomierz) oraz na obszarze tzw. Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (Miasto Kielce oraz dwunastu gmin, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie miasta wojewódzkiego). Dzięki tego typu projektom świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego kupują np. niskoemisyjnego tabor oraz modernizują sieć połączeń i informacji pasażerskiej.

Jednocześnie świętokrzyskie samorządy, podobnie jak w skali całej Polski od wielu lat realizują projekty w zakresie edukacji, sportu, turystyki i rekreacji. Coraz częściej w ramach planowanych zakresów projektów pojawiają się tematy obejmujące m.in. rekultywację terenów, tworzenie zielonej infrastruktury czy korytarzy ekologicznych, projekty wspierające oszczędzanie energii oraz

kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Od lat konsekwentnie świętokrzyskie jednostki samorządowe aplikują o wsparcie unijne na budowę i remont szkół i przedszkoli, szpitali oraz domów pomocy społecznej.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż dzięki funduszom europejskim powiatowe urzędy pracy i inne instytucje rynku pracy woj. świętokrzyskiego mogą aktywnie i kompleksowo przeciwdziałać bezrobociu i realizować aktywną politykę rynku pracy (m.in. szkolenia, kursy zawodowe, staże, praktyki). Z kolei ośrodki pomocy społecznej czy centra pomocy rodzinie, korzystając z Funduszy UE, aktywizują osoby w trudnej sytuacji życiowej. Poza tym świętokrzyskie samorządy, prowadzące różne placówki oświatowe, od lat uzyskują wsparcie na: dodatkowe zajęcia dla uczniów, podnoszenie kompetencji nauczycieli, czy też stypendia dla zdolnej młodzieży. Wymienione powyżej działania są możliwe dzięki bardzo dużemu wsparciu dla tego typu projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Równoległe świętokrzyskie samorządy i podległe im instytucje kultury i podmioty dziedzictwa kulturowego, korzystając intensywnie od lat z funduszy europejskich realizują szereg kluczowych przedsięwzięcia inwestycyjnych, m.in. w ramach zabytków w Sandomierzu, na Świętym Krzyżu, na zamku Krzyżtopór, czy też Pałacu Biskupów w Kielcach. Na szczególną uwagę zasługują kompleksowe projekty rewitalizacyjne, które nie tylko koncentrują się na podstawowej infrastrukturze technicznej skierowanej do turystów, ale również lokalnej infrastrukturze społecznej, poprawiającej codzienne warunki życia mieszkańców. Projekty kulturalne wspierają również udostępnianie różnych zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego Ziemi Świętokrzyskiej w formie cyfrowej.

Podsumowując, świętokrzyskie samorządy mają wieloletnie doświadczenie w korzystaniu z funduszy europejskich na inwestycje i rozwój, potwierdzone bardzo licznymi projektami o szerokich efektach społeczno-gospodarczych. Należy jednak pamiętać, że cenne doświadczenia zdobyte przez świętokrzyskie gminy i powiaty na bazie funduszy przedakcesyjnych, programu ZPORR 2004-2006 oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych w ramach perspektyw finansowych UE 2007-2013 oraz 2014-2020, nie oznaczają automatycznie sukcesu w aplikowaniu o Fundusze UE w ramach perspektywy 2021-2027. Kluczowe w tym zakresie będzie elastyczne i przemyślane dopasowanie lokalnych potrzeb rozwojowych do głównych

obecnie priorytetów UE, obejmujących m.in. Europejski Zielony Ład, Cyfrową Europę oraz potężne wyzwania społeczne i gospodarcze, wynikające z pandemii, spowodowanej wirusem SARS-CoV-2. Dlatego też konieczne jest właściwe zdefiniowanie lokalnych potrzeb i potencjalnych projektów w zakresie dalszej kompleksowej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, lepszego i pełniejszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii (tzw. OZE), a także lokalnych magazynów energii i systemów inteligentnego zarządzania energią. Jednocześnie należy już obecnie intensywnie pracować nad, optymalnymi dla świętokrzyskich gmin i powiatów, potencjalnymi projektami z zakresu cyfryzacji i digitalizacji ich codziennych działań, obejmujących m.in. edukację, podstawową opiekę zdrowotną, czy też komunikację na linii urząd – mieszkaniec. Wszystkie te powyższe priorytety rozwojowe Europy nabrały szczególnego wymiaru w obliczu trwającej już prawie rok, ogólnoswiatowej, dramatycznej pandemii choroby COVID-19. Dlatego też, zgodnie z kluczowymi priorytetami UE, świętokrzyskie samorzady, planując nowe projekty w ramach perspektywy finansowej UE 2021-2027, powinny zawsze pamiętać i brać pod uwagę obecne zmiany oraz krótko i długofalowe przeobrażenia społeczno-gospodarcze, spowodowane przez epidemię koronawirusa.

Fundamenty Funduszy Europejskich dla Perspektywy 2021-2027

Należy pamiętać, że podstawą tzw. funduszy unijnych, z których od lat tak intensywnie korzystają świętokrzyskie samorzady jest Polityka Spójności, konsekwentnie od lat realizowana przez Unię Europejską. Polityka Spójności polega na wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Wspólnoty Europejskiej, poprzez zmniejszenie dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym obszarów wiejskich. Celem polityki spójności jest przyczynianie się do wzrostu gospodarczego, zwiększanie konkurencyjności i zatrudnienia poprzez włączenie priorytetów Wspólnoty dotyczących trwałego jej rozwoju. Założenia polityki spójności zmierzają do osiągnięcia harmonijnego, równoważonego i trwałego rozwoju wszystkich członków Unii Europejskiej w perspektywie długookresowej. Kluczowe w tym miejscu jest przypomnienie, iż Polityka Spójności stanowi ważny element kompleksowego Budżetu Unii Europejskiej, zawsze planowanego w perspektywie siedmioletniej.

NOWY DŁUGOTERMINOWY BUDŻET UE NA LATA 2021–2027

Budżet dla Unii, która chroni, wspiera i broni

Źródło: https://ec.europa.eu/info/topics/budget_pl

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018 – 2030

W ramach powyższego budżetu, oprócz kwestii Polityki Spójności, bardzo ważną rolę odgrywają również inne obszary tematyczne m.in. jednolity rynek europejski, Unia gospodarcza i walutowa, czy też migracje i zarządzanie granicami. Natomiast z perspektywy dalszych planów rozwojowych świętokrzyskich samorządów w ramach najbliższego okresu programowania, kluczowe będą też zaktualizowane priorytety Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) UE na lata 2021-2027. Powyższa determinanta wynika z faktu, iż w Regionie Świętokrzyskim zdecydowanie dominują obszary wiejskie i poza miastem wojewódzkim Kielce oraz tzw. miastami północy o funkcji przemysłowej (Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski), pozostałe miasta są ściśle powiązane funkcjonalnie i społecznie z okalającymi je terenami wiejskimi. Dlatego też, zarówno w Perspektywie Finansowej UE 2007-2013, jak i 2014-2020, świętokrzyskie samorządy intensywnie korzystały ze wsparcia na realizację swoich projektów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Poniżej zestawienie dziewięciu celów WPR na okres 2021-2027:

Źródło: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap/key-policy-objectives-future-cap_pl

Analizując wskazane powyżej główne cele tematyczne Wspólnej Polityki Rolnej UE na lata 2021-2027 należy zauważyć, że aplikowanie o fundusze przez świętokrzyskie samorzady, położone na obszarach wiejskich, w ramach PROW 2021-2027 będzie wymagało przygotowania bardziej kompleksowych i długofalowych projektów. Przykładowo skorzystanie w przyszłości przez świętokrzyskie gminy z tej puli środków UE będzie wymagało projektów i działań skoncentrowanych na:

- przeciwdziałaniu zmianom klimatu i trosce o środowisko – potencjalne projekty z zakresu np. małej retencji, lokalnej gospodarki wodno-ściekowej, ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych i bioróżnorodności, edukacji ekologicznej i żywieniowej (z aktywną rolą lokalnych szkół);
- ochrona jakości żywności i zdrowia – potencjalne projekty z zakresu promocji tradycyjnych i lokalnych produktów żywnościowych oraz unikatowych tradycji kulinarnych. Możliwe również potencjalnie partnerstwa i działania wspólne jednostek samorządu terytorialnego z aktywnymi społecznie lokalnymi podmiotami i organizacjami pozarządowymi np. Koła Gospodyń Wiejskich, Izby Produktu Lokalnego itd.;
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich – potencjalnie kluczowy obszar wsparcia dla świętokrzyskich gmin wiejskich, stwarzający szansę na dalszą realizację projektów z zakresu niezbędnej infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich.

Wskazane powyżej główne cele Wspólnej Polityki Rolnej UE na lata 2021-2027, jednoznacznie wskazują, że świętokrzyskie samorzady, aby utrzymać wysoki stopień wsparcia w ramach PROW 2021-2027, będą musiały zrewidować założenia do swoich projektów. Istnieje poważne ryzyko, że pojedyncze, tzw. „odcinkowe” projekty, bez szerszej perspektywy planistycznej, nie będą miały wysokich szans otrzymania dofinansowania. Przykładowo dalsze plany budowy i rozbudowy świetlic wiejskich i integracyjnych w małych miejscowościach, powinny być poprzedzone lokalną prognozą demograficzną, jednoznacznie rozstrzygającą, czy w przyszłości nie ma zagrożenia znaczącego spadku liczby użytkowników tego typu infrastruktury. Jednocześnie należy pamiętać, że WPR powinna być traktowana, jako cenne uzupełnienie, nie zaś fundament rozwojowy świętokrzyskich samorządów.

Dlatego też analizując planowane Fundusze Europejskie 2021-2027, pod kątem możliwości rozwojowych jednostek samorządu terytorialnego woj. świętokrzyskiego, należy pamiętać, że fundamentem dla finansowania planów inwestycyjnych świętokrzyskich gmin, miast i powiatów jest niezmiennie od lat Polityka Spójności, która w praktyce dzieli się na dwa filary tj.:

- Politykę regionalną, która jako jeden z najważniejszych obszarów działań Unii Europejskiej skupia się na:
  - wyrównywaniu dysproporcji w poziomie zasobności danego regionu,
  - wyrównywaniu dysproporcji w poziomie dochodu, poprzez inwestowanie w regiony uboższe,
  - polepszenie warunków życia,
  - promowanie aktywności zawodowej.

Głównym celem polityki regionalnej jest wzmocnienie rynku europejskiego, poprzez realizację oddolnych projektów, w dużej mierze samorządowych, o najwyższej wartości dodanej.

- Politykę społeczną, której nadrzędnym celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców UE, m.in. poprzez:
  - kreowanie nowych miejsc pracy,
  - poprawę warunków pracy,
  - umożliwianie swobodnego przepływu siły roboczej,
  - ochronę praw pracowników,
  - kompleksowe wsparcie dla sektora edukacji, w tym LLL,
  - włączenie społeczne i rozwój mechanizmów ekonomii społecznej.

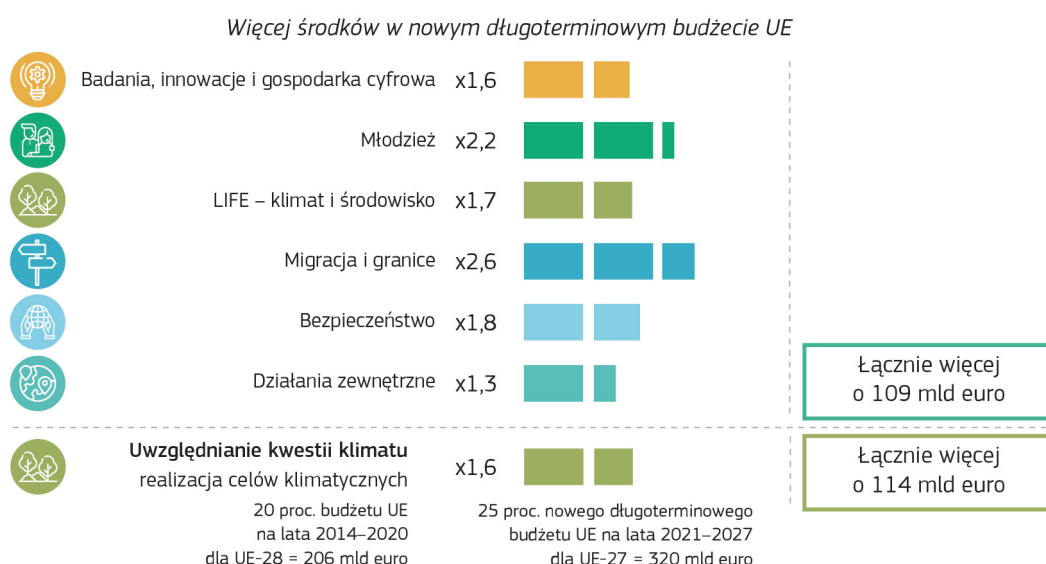
Działania w ramach polityki spójności, niezmiennie od lat, mają na celu zmniejszenie dysproporcji gospodarczych, społecznych i terytorialnych, które powstają zwłaszcza w państwach i regionach opóźnionych w rozwoju i w związku z restrukturyzacją gospodarczą i społeczną oraz z procesem starzenia się ludności. Pamięć o przywołanych fundamentach Funduszy UE w ramach Polityki Spójności jest konieczna, aby wszystkie zainteresowane podmioty, w tym również świętokrzyskie samorządy, mogły optymalnie przygotować planowane projekty

i działania w ramach Perspektywy Finansowej UE 2021-2027, kompleksowo łącząc w swoich założeniach fundamentalne zasady UE z jej obecnymi celami i wyzwaniami rozwojowymi. Potwierdzenie tej dynamiki zmian są poważne przesunięcia w alokacjach środków europejskich w projekcie budżetu UE na lata 2021-2027, w porównaniu z poprzednią Perspektywą Finansową UE tj. 2014-2020. Poniższa grafika jednocześnie potwierdza wyraźne przesunięcia akcentów m.in. w zakresie wsparcia na innowacji i badania i rozwój (horyzontalne wsparcie dla wartościowych projektów typu B+R), czy też młodego pokolenia Europejczyków (m.in. program Erasmus+). Syntetyczne zestawienie w ramach poniższej grafiki:

NOWE I WZMOCNIONE PRIORYTETY UNII 27 PAŃSTW

Źródło: https://ec.europa.eu/info/topics/budget_pl

W praktyce podstawowe fundusze, realizujące cele polityki spójności oraz współfinansujące najlepsze projekty, opracowane również przez sektor samorządowy, pozostaną niezmiennie i będą to:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+),
- Fundusz Spójności.

Planując działania rozwojowe w ramach świętokrzyskich samorządów w oparciu o Fundusze UE należy pamiętać nie tylko o skali mikro tj. konkretnych potrzebach

rozwojowych danej, małej świętokrzyskiej wspólnoty ale również o skali makro tj. strategicznych i długofalowych wyzwaniach całej Unii Europejskiej, której integralną część stanowi Region Świętokrzyski. Wieloletnie programowanie w UE ukierunkowane jest na osiągnięcie celów funduszy, poprzez zapewnienie dostępności niezbędnych zasobów finansowych oraz spójności i ciągłości wspólnych działań Wspólnoty i państw członkowskich. Pamiętajmy, że w każdym państwie członkowskim Unii Europejskiej przykładowo istnieje własny system opieki zdrowotnej, edukacji, czy socjalnej. Jednakże tak potężne wyzwanie, jakim stała się pandemia spowodowana wirusem SARS-CoV-2, jednoznacznie pokazało, że konieczne jest zdecydowanie większa, partnerska współpraca i synergia pomiędzy państwami członkowskimi i regionami UE. Zadaniem polityki spójności w Perspektywie Finansowej 2021-2027 będzie zatem m.in. stwarzanie warunków, finansowanie działań i monitorowanie efektów projektów, które będą gwarantowały najwyższą wartość dodaną na poziomie lokalnym np. świętokrzyskich gmin i powiatów, w ramach bardzo trudnych warunków społeczno-gospodarczych, spowodowanych pandemią koronawirusa. Dla osiągnięcia wskazanych celów kluczowe będzie przygotowanie przemyślanych wysokiej jakości aktów prawnych na poziomie UE, które zagwarantują najbardziej skuteczne i efektywne wykorzystanie Funduszy Europejskich 2021-2027 na poziomie lokalnym.

Projekty rozporządzeń dla Polityki Spójności na lata 2021-2027

Pakiet projektów rozporządzeń dot. polityki spójności na okres perspektywy finansowej 2021-2027 został opublikowany przez Komisję Europejską w maju 2018 r. i obecnie trwają dalsze prace nad ostatecznymi zapisami przedmiotowych dokumentów. Poniżej przedstawiono kluczowe akty prawne, których znajomość przez świętokrzyskie samorzady jest konieczna, aby w pełni efektywnie i merytorycznie przygotować się do aplikowania o wsparcie z Funduszy Europejskich 2021-2027. Są to:

- Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy

finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz COM(2018) 375;

- Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, COM(2018) 372;
- Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), COM(2018) 382;
- Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego COM(2018) 374;
- Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie mechanizmu eliminowania barier prawnych i administracyjnych w kontekście transgranicznym COM(2018) 373.

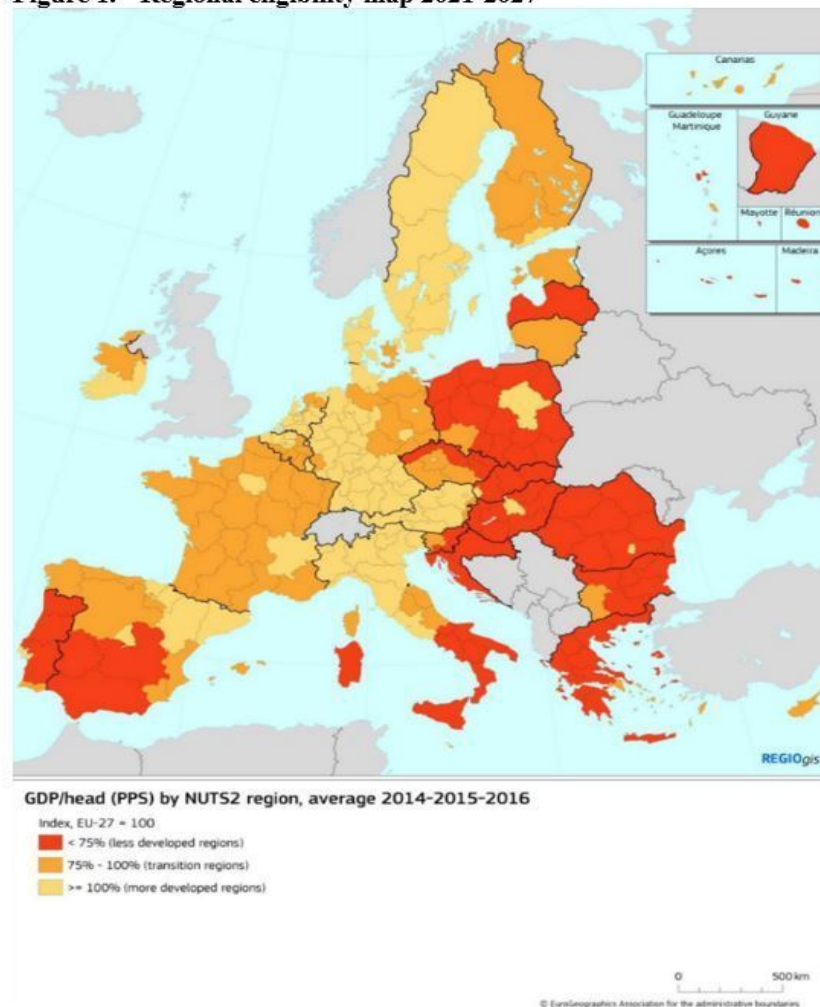
Jednocześnie w styczniu 2020 roku Komisja Europejska opublikowała projekt utworzenia nowego instrumentu - Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) – COM (2020) 22. Projekt tego rozporządzenia został dołączony do pakietu legislacyjnego polityki spójności. Tego samego dnia Komisja Europejska przedstawiła zmiany do projektu rozporządzenia ogólnego COM (2020) 23, uwzględniające powiązania wynikające z ustanowienia nowego Funduszu.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że woj. świętokrzyskie, z racji swoich parametrów społeczno-gospodarczych, cały czas jest zaliczane do grupy najslabiej rozwiniętych regionów w Unii Europejskiej. Głównym kryterium tej kwalifikacji poziom Produktu Krajowego Brutto (PKB) w danym regionie UE w przeliczeniu na jego jednego mieszkańca. W tej klasyfikacji woj. świętokrzyskie jest zaliczane do najbiedniejszych europejskich regionów, podobnie jak m.in. zdecydowana większość z pozostałych polskich regionów, a także zdecydowana większość regionów słowackich, węgierskich, rumuńskich, bułgarskich i chorwackich. Jednakże obecność w tym gronie jako najbiedniejsze obszary UE również dużej liczby regionów greckich, portugalskich, hiszpańskich i włoskich jednoznacznie pokazuje, że lokalny rozwój

społeczno-gospodarczy nie jest prostą funkcją liniową, bazującą na długości okresu członkostwa danego kraju w UE. Poniższa mapa jednoznacznie potwierdza, że dla osiągnięcia sukcesu rozwojowego przez świętokrzyskie samorzady, na bazie funduszy UE, niezbędne jest maksymalnie efektywne wykorzystanie każdego euro, poprzez przygotowanie w każdym wymiarze przemysłanych, efektywnych i długofalowych projektów. Graficzna ilustracja regionalnej kwalifikowalności w okresie 2021-2027 na podstawie poziomu rozwoju gospodarczego regionów UE:

Figure 1. Regional eligibility map 2021-2027

Źródło: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes_pl

Planowane cele szczegółowe Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na lata 2021-2027 – w kontekście świętokrzyskich jednostek samorządu terytorialnego:

W ramach poniższego zestawienia tabelarycznego przedstawiono kompleksowo główne cele szczegółowe, planowane do realizacji w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Perspektywie Finansowej UE 2021-2027. Przedmiotowa lista celów jest absolutnie kluczowa dla świętokrzyskich samorządów, ponieważ ich wszelkie plany rozwojowe i potencjalne projekty, aby mieć szansę na współfinansowanie w ramach EFRR, czy to ze szczebla regionalnego, czy też krajowego muszą mieć precyzyjne powiązanie z konkretnym celem zdefiniowanym na poziomie UE.

Cele szczegółowe EFRR:				
CP1:	CP2:	CP3:	CP4:	CP5:
Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej	Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych	Europa o silniejszym wymiarze społecznym dzięki wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych	Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych
(i) zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii; (ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów; (iii) sprzyjanie wzrostowi i konkurencyjności MŚP; (iv) rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.	(i) promowanie środków na rzecz efektywności energetycznej; (ii) promowanie odnawialnych źródeł energii; (iii) rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania na szczeblu lokalnym; (iv) wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe; (v) wspieranie zrównoważonej gospodarki wodnej; (vi) wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym;	(i) udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych; (ii) rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu; (iii) rozwój zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej; (iv) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.	(i) poprawa skuteczności rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój innowacji społecznych i infrastruktury; (ii) poprawa dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury; (iii) zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, migrantów i grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zintegrowane działania obejmujące mieszkalnictwo i usługi społeczne; (iv) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej	(i) wspieranie zintegrowanego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, dziedzictwa kulturowego i bezpieczeństwa na obszarach miejskich; (ii) wspieranie zintegrowanego lokalnego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, dziedzictwa kulturowego oraz bezpieczeństwa, w tym na obszarach wiejskich i przybrzeżnych, m.in. w ramach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
	(vii) sprzyjanie bioróżnorodności i rozwojowi zielonej infrastruktury w środowisku miejskim oraz zmniejszanie zanieczyszczenia.		poprzez rozwój infrastruktury, w tym podstawowej opieki zdrowotnej.	

Źródło:

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/86347/Zmiany_do_rozporzadzenia_Parlamentu_Europejskiego_i_Rady_ustanawiajacego_wspolne_przepisy.pdf

Wskazane powyżej cele szczegółowe jednoznacznie definiują zakres tematyczny i merytoryczny przyszłych projektów ze strony świętokrzyskich samorządów. Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- ✓ Cel nr 1 „Bardziej inteligentna Europa” – robocza propozycja Komisji Europejskiej, aby najslabiej rozwinięte regiony UE, do których zalicza się woj. świętokrzyskie, miały obowiązek przeznaczyć na ten cel minimum 25% całej dedykowanej im alokacji w ramach EFRR. Takie rozwiązanie może oznaczać duże trudności i wyzwanie dla świętokrzyskich samorządów, szczególnie tych o najmniejszym budżecie, aby przygotować odpowiedniej skali i wartości optymalne projekty z zakresu cyfryzacji, digitalizacji i innowacyjnego unowocześniania rozwiązań w zakresie codziennych działań administracyjnych, społecznych i gospodarczych,
- ✓ Cel nr 2 „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” – roboczo proponowane przez KE minimum 30% alokacji w tym obszarze daje potencjalną szansę dla świętokrzyskich samorządów na współfinansowanie licznych i zróżnicowanych projektów m.in. z zakresu kompleksowej termomodernizacji, odnawialnych źródeł energii, inteligentnych magazynów energii, zapobieganiu klęskom żywiołowym, równoważeniu lokalnej gospodarki wodnej, czy też nowych i bardzo ważnych rozwiązań na poziomie lokalnym w zakresie tzw. Gospodarki o Obiegu Zamkniętym (GOZ), która obecnie jest kluczowa dla ochrony środowiska i klimatu,
- ✓ Cel nr 3 „Lepiej połączona Europa” – w tym obszarze główne szanse rozwojowe świętokrzyskich samorządów należy upatrywać nie tylko w dalszej rozbudowie kluczowych korytarzy transportowych ale przede wszystkim w dalszym rozwoju nowoczesnych połączeń teleinformatycznych, w tym sieci światłowodowych na obszarach wiejskich woj. świętokrzyskiego, co może stworzyć bardzo cenną i unikatową szansę rozwoju społeczno-gospodarczego małych gmin świętokrzyskich, ponieważ w dobie przedłużającej się pandemii choroby COVID-19 coraz więcej osób decyduje się na pracę zdalną i rozwijają się w tym zakresie nowe sektory gospodarki w Polsce i na świecie,
- ✓ Cel nr 4 „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” – przedmiotowy cel jest szczególnie cenny dla świętokrzyskich samorządów, zarówno w wymiarze

koniecznej dalszej kontynuacji projektów infrastrukturalnych wspierających lokalne szkoły, przedszkola i inne obiekty pro-społeczne, jak i poprzez bardzo silny akcent wsparcia planowany dla podstawowej opieki zdrowotnej, która jest obecnie absolutnym priorytetem na poziomie lokalnym w gminach,

- ✓ Cel nr 5 „Europa bliżej obywateli” – kluczowy cel dla dalszej realizacji lokalnych projektów o wielowymiarowym charakterze społecznym, środowiskowym, kulturalnym i gospodarczym, przygotowanych na bazie oddolnych inicjatyw społecznych.

Jednocześnie poniżej przedstawiono kompleksowo główne cele szczegółowe, planowane do realizacji w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+):

Planowane cele szczegółowe Europejskiego Funduszu Społecznego+ (EFS+) na lata 2021-2027 – w kontekście świątokrzyskich JST:

Cele szczegółowe EFS:	
CP4:	
Europa o silniejszym wymiarze społecznym dzięki wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych	
(i)	poprawa dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, zwłaszcza osób młodych i długotrwale bezrobotnych, oraz dla osób biernych zawodowo, a jednocześnie promowanie samozatrudnienia i gospodarki społecznej;
(ii)	modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy, zmian w karierze zawodowej i mobilności;
(iii)	wspieranie uczestnictwa kobiet w rynku pracy; lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym dostępu do opieki nad dziećmi; zdrowego i dobrze przystosowanego środowiska pracy, w którym przeciwdziałano czynnikom ryzyka dla zdrowia; dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się;
(iv)	poprawa jakości, efektywności i przydatności na rynku pracy systemów kształcenia i szkolenia w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności cyfrowych;
(v)	wspieranie dostępności i możliwości ukończenia dobrej jakości kształcenia i szkolenia, sprzyjających włączeniu społecznemu, na równych zasadach dla wszystkich, zwłaszcza grup defaworyzowanych, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich;
(vi)	wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości poprawy umiejętności i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian kariery i promowanie mobilności zawodowej;
(vii)	wspieranie aktywnego włączenia społecznego, w tym w celu promowania równości szans i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie szans na zatrudnienie;
(viii)	wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich i społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie;
(ix)	zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej; poprawa dostępności, efektywności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;
(x)	wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci;
(xi)	przeciwdziałanie deprivacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, w tym przy użyciu środków towarzyszących.

Źródło:

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/86347/Zmiany_do_rozporzadzenia_Parlamentu_Europejskiego_i_Rady_ustanawiajacego_wspolne_przepisy.pdf

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że przedstawione powyżej planowane cele szczegółowe EFS+ na lata 2021-2027 stanowią propozycję odpowiedzi na główne obecnie wyzwania rozwojowe Unii Europejskiej, jakimi są:

- ❖ Pandemia choroby COVID-19 i jej długofalowe skutki dla systemu opieki zdrowotnej na terenie UE,
- ❖ Poprawa stanu zdrowia mieszkańców UE w realiach pandemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 i jego implikacjami zdrowotnymi,
- ❖ Wsparcie dla krajowych i regionalnych systemów społeczno-gospodarczych w perspektywie kryzysu ekonomicznego i społecznego, spowodowanego długotrwałą pandemią choroby COVID-19,
- ❖ Wyzwania w zakresie edukacji i rynku pracy spowodowane nowymi trendami globalnymi w zakresie technologii ICT oraz dynamicznego rozwoju tzw. sztucznej inteligencji,
- ❖ Wyzwania wynikające z nowych technologii, takich jak automatyzacja i powiązane z nią nowe formy pracy (np. Przemysł 4.0),
- ❖ Niedostateczna realizacja celów zatrudnieniowych na obszarze UE przez aktywną politykę rynku pracy i systemy edukacji (np. LLL),
- ❖ Ryzyko dalszego wykluczenia społeczne grup zmarginalizowanych, w tym Romów i migrantów,

W tej sytuacji kluczowe dla skutecznego aplikowania przez świętokrzyskie samorzady o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego + na lata 2021-2027 będzie umiejętność spójnego połączenia wyżej wymienionych priorytetów unijnych z lokalnymi społecznymi potrzebami rozwojowymi. Tego typu potencjalne nowe tzw. „projekty miękkie” powinny uwzględniać następujące aspekty:

- Projekty i działania partnerskie na rzecz lokalnej aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy lub powiatu, którzy są zagrożeni wykluczeniem społecznym,
- Wsparcie w edukacji i nabywaniu kompetencji kluczowych np. języków obcych, informatyki, przedsiębiorczości, już od poziomu przedszkola i szkoły podstawowej,

- Bardziej partnerskie i praktycznie zorientowane projekty z zakresu szkolnictwa zawodowego, szczególnie we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami i pracodawcami,
- wspieranie eksperymentów społecznych oraz transferu lub zastosowania na większą skalę przetestowanych innowacji w obszarze polityki społecznej,
- wspieranie rozwoju na poziomie świętokrzyskich gmin i powiatów przedsiębiorstw społecznych i powstania rynku inwestycji społecznych np. spółdzielnie socjalne (szczególnie rekomendowana interakcja tj. wspólne działania w tym zakresie lokalnego sektora publicznego i prywatnego),
- Rozwój na poziomie gminy lub powiatu ekosystemu rynkowego dla mikrofinansowania lokalnych firm i inicjatyw pro-gospodarczych, szczególnie w fazie ich rozruchu i rozwoju.

Podsumowując, jak wykazano powyżej, zarówno cele szczegółowe Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), jak i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+) na lata 2021-2027 w dalszym ciągu umożliwiają świętokrzyskim samorządom aplikowanie o wsparcie dla różnego typu projektów pro-inwestycyjnych oraz pro-społecznych. Kluczowe dla sukcesu w tych aplikacjach będzie przygotowanie optymalnych i długofalowych projektów, które będą uwzględniać nie tylko potrzeby lokalne ale również wyzwania i priorytety rozwojowe całej UE, szczególnie w realiach długotrwałej pandemii, spowodowanej wirusem SARS-CoV-2. Dlatego też poniżej syntetycznie przedstawiono wspólny program odbudowy Unii Europejskiej w realiach pandemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2, który powinien być regularnie monitorowany przez świętokrzyskie samorzady, w celu optymalnego przygotowania unijnych projektów w ramach Perspektywy 2021-2027.

Wspólny program odbudowy Unii Europejskiej w realiach pandemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2

Należy w tym miejscu przypomnieć, że priorytety legislacyjne UE koncentrują się na wszelkich aspektach formalno-prawnych, niezbędnych do przeprowadzenia odbudowy UE po pandemii COVID-19. Wspólne plany legislacyjne Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego na rok 2021 mają objąć następujące priorytety:

1. **Wdrożenie Europejskiego Zielonego Ładu** – zapewnienie, aby transformacja klimatyczna była sprawiedliwa i nikt nie pozostał w tyle, a także umożliwienie UE osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r., a do 2030 r. – ambitnych postępów w realizowaniu tego celu.
2. **Kształtowanie cyfrowej dekady Europy** – stworzenie prawdziwie funkcjonującego jednolitego rynku usług cyfrowych w bezpiecznych i etycznych granicach, opracowanie ram godnej zaufania sztucznej inteligencji, rozwijanie przywództwa Europy cechującego się celami cyfrowymi na 2030 r. oraz dynamiczną gospodarką opartą na danych.
3. **Stworzenie gospodarki służącej ludziom** – zapewnienie, aby na odbudowie skorzystało całe społeczeństwo, pogłębienie jednolitego rynku i wzmocnienie przemysłu unijnego, dążenie do większej sprawiedliwości społecznej i dobrobytu. Jednocześnie UE dąży do pogłębienia unii gospodarczej i walutowej, wzmocnienia odporności i stabilności europejskich banków i rynków kapitałowych.
4. **Zwiększenie znaczenia Europy na świecie** – zapewnienie, aby Europa jeszcze mocniej kojarzyła się na świecie z odpowiedzialnym przywództwem oraz silnym partnerstwem, a także aby była gotowa nadać nowy impuls stosunkom transatlantyckim. UE będzie rozpowszechniała zasady handlu międzynarodowego, które są odpowiednio egzekwowane i gwarantują równe warunki działania.
5. **Promowanie wolnej i bezpiecznej Europy** – dążenie do osiągnięcia porozumienia w sprawie nowego paktu o migracji i azylu oraz skutecznej kontroli granic zewnętrznych Unii. UE będzie chronić swobodę przemieszczania się, wzmacniając w tym celu ramy Schengen i optymalizując reakcję Europy na kryzysy zdrowotne. UE będzie działać zdecydowanie, aby zapobiegać rozpowszechnianiu w Internecie treści o charakterze terrorystycznym oraz niegodziwemu traktowaniu dzieci w Internecie w celach seksualnych.
6. **Ochrona i wzmocnienie naszej demokracji oraz obrona naszych wspólnych europejskich wartości** – dalsze wzmocnianie zdolności UE do utrzymania i ochrony praworządności, podstawowych praw i wolności oraz umacnianie demokratycznych podstaw Europy.

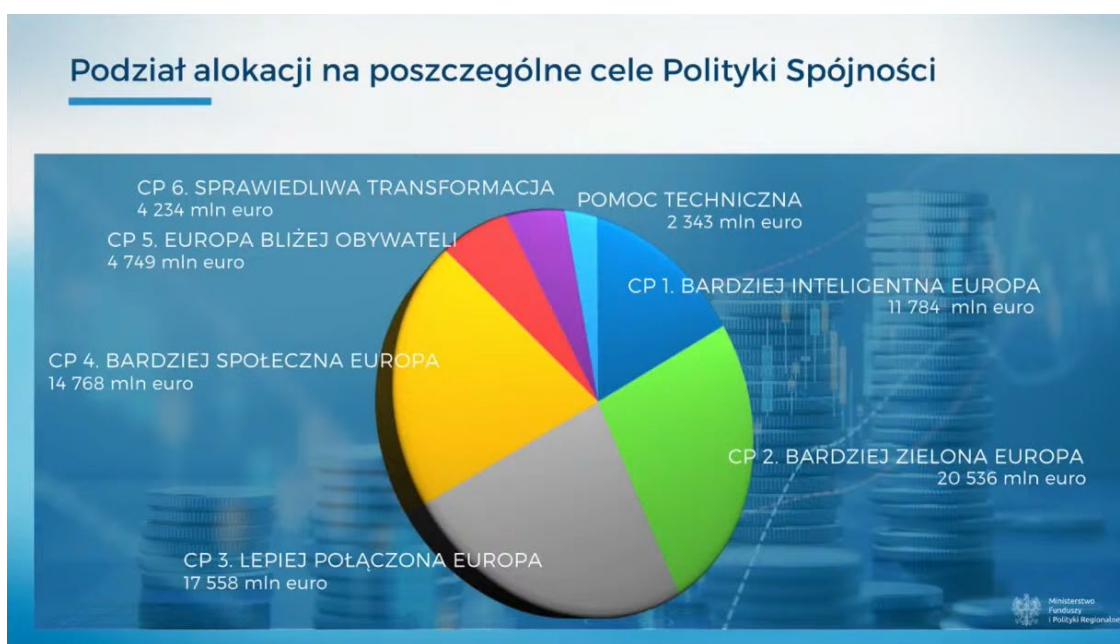
Wymienione powyżej priorytety Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego jednoznacznie potwierdzają skalę wyzwań przed jakimi stoi obecnie Unia Europejska, wynikających zarówno z długotrwałej pandemii koronawirusa i jej długofalowych skutków społeczno-gospodarczych, jak i skali zmian globalnych, zarówno w wymiarze geopolitycznym, jak i technologicznym. W tej sytuacji świętokrzyskie samorzady, przygotowując się do aplikowania o Fundusze UE 2021-2027, z pełnym zaangażowaniem śledzić dynamikę zmian na poziomie Europy i świata oraz niezwłocznie starać się adaptować do tych zmian, właśnie z pomocą środków unijnych, dzięki przemyślanym projektom o dużej wartości dodanej. Dla realizacji tego typu strategii kluczowy będzie system wdrażania środków europejskich na poziomie krajowym i lokalnym, co zostanie finalnie uregulowane w Umowie Partnerstwa, pomiędzy Polską a Unią Europejską.

Projekt Umowy Partnerstwa jako kluczowy dokument określający ramowe zasady aplikowania przez świętokrzyskie JST o wsparcie z Funduszy UE:

Należy podkreślić, że w projekcie roboczym Umowy Partnerstwa, która będzie negocjowana pomiędzy Polską i Unią Europejską, określono cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, na którą w przyszłej perspektywie Polska ma wstępnie dedykowane 72,2 miliarda euro, oraz środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji o wartości 3,8 miliarda euro. Łącznie to około 76 miliardów euro. W tym miejscu analizy należy wyraźnie podkreślić, że 40 % środków z UE będzie zarządzane i wdrażane na poziomie regionalnym, czyli poprzez jednostki samorządu terytorialnego tj. samorzady województw. W tej sytuacji funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Woj. Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 w praktyce dalej będzie pełnił Zarząd Woj. Świętokrzyskiego, realizując te zadania poprzez stosowne departamenty i jednostki podległe. Opisany system, który doskonale znają już świętokrzyskie samorzady, zarówno z Perspektywy UE 2007-2013, jak i Perspektywy UE 2014-2020, umożliwi świętokrzyskim gminom, miastom i powiatom sprawne aplikowanie, realizację i rozliczanie projektów w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Umowa Partnerstwa stanowi swoisty biznesplan inwestowania funduszy unijnych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem szczebla regionalnego. Pieniądze te wraz ze środkami krajowymi będą wspierać najważniejsze potrzeby rozwojowe Polski. Pieniądze dostępne w ramach polityki spójności zostaną przeznaczone na realizację inwestycji w innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację, infrastrukturę, ochronę środowiska, energetykę, edukację i sprawy społeczne. Zdecydowana większość wymienionych obszarów stanowi priorytety inwestycyjne świętokrzyskich samorządów. Nie można jednak zapominać, że polskie potrzeby rozwojowe nie są jedynym czynnikiem wpływającym na sposób inwestowania tych środków. Znaczenie mają również priorytety unijne, takie jak badania, innowacje, cyfryzacja, klimat i środowisko, a także rozporządzenia wydawane na poziomie UE. Wnika z nich, że na przykład 30% środków budżetu Unii Europejskiej powinno wspierać klimatyczne działania Unii – polityka spójności też musi się do tego przyczynić. Z kolei środki z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji zostaną skierowane na łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. Skorzystają z niego województwa: śląskie, małopolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubelskie i łódzkie. Niestety nie ma w tym gronie woj. świętokrzyskiego. Poniżej przedstawiono proponowany, wstępny podział alokacji dla Polski w ramach planowanych celów szczegółowych Polityki Spójności.

Źródło: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018 – 2030

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030
PROO

Planowany podział alokacji Funduszy UE 2021-2027:

Tak jak zaznaczono powyżej i podobnie jak w latach 2014-2020 również w nowej rozpoczynającej się perspektywie finansowej UE około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Natomiast pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw.

Programy krajowe będą tematycznie zbliżone do tych realizowanych obecnie. Oznacza to, że pieniądze z polityki spójności zainwestujemy między innymi w rozwój infrastruktury i ochronę środowiska, powiększanie kapitału ludzkiego, budowanie kompetencji cyfrowych czy wsparcie makroregionu Polski Wschodniej. Należy pamiętać, że świętokrzyskie samorzady, przy utrzymaniu dotychczasowych zasadach, dalej będą miały możliwość do ubiegania się o wsparcie z programów krajowych (np. z następcy Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, czy też następcy Programu Operacyjnego Polska Wschodnia) na dane, odpowiednio zdefiniowane potrzeby rozwojowe.

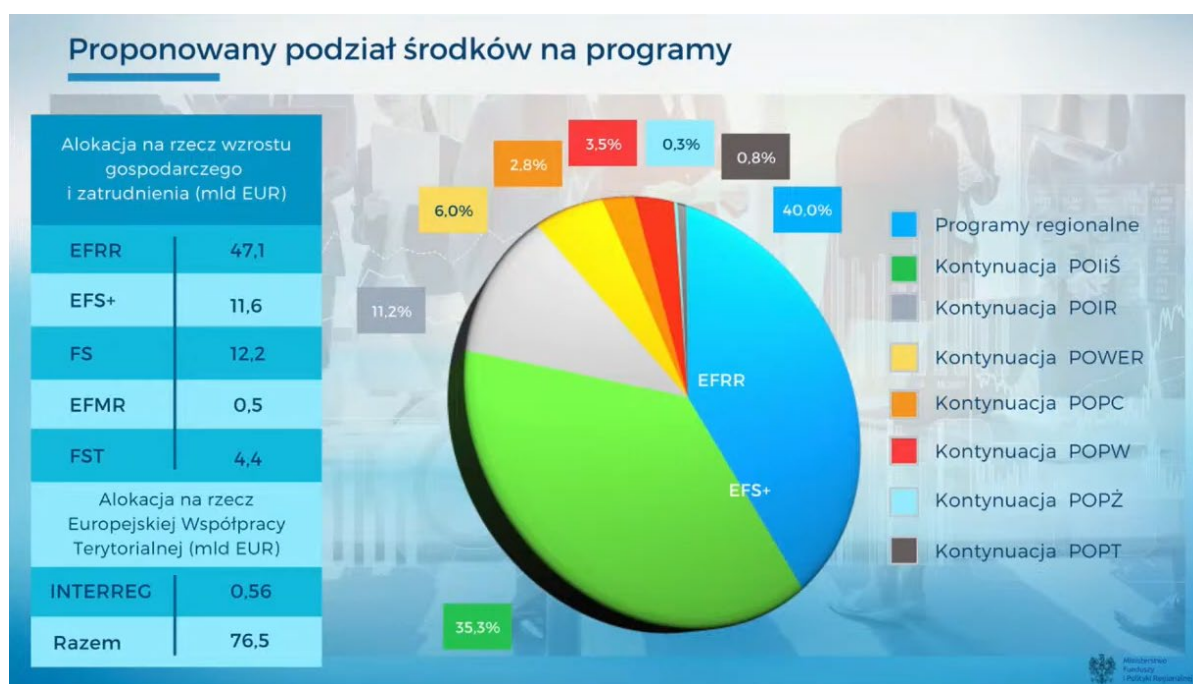
Prognozowany podział środków na poszczególne programy krajowe przedstawiono w poniższym zestawieniu:

- Infrastruktura i Środowisko – 25,1 mld euro (między innymi największe inwestycje infrastrukturalne, drogi, koleje, transport publiczny, ochrona środowiska)
- Inteligentny Rozwój – 8 mld euro (między innymi innowacje, współpraca nauki i biznesu)
- Wiedza, Edukacja, Rozwój – 4,3 mld euro (między innymi nauka, edukacja, żłobki, sprawy społeczne)
- Polska Cyfrowa – 2 mld euro (między innymi cyfryzacja, sieci szerokopasmowe)
- Polska Wschodnia – 2,5 mld euro (specjalna pula wsparcia dla województw Polski Wschodniej)

- Pomoc Techniczna – 0,5 mld euro (wsparcie dla instytucji wdrażających fundusze UE)
- Program dotyczący sprawiedliwej transformacji – 4,4 mld euro (pomoc w transformacji dla regionów górniczych: śląskiego, małopolskiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego, łódzkiego i lubelskiego)
- Program Pomoc Żywnościowa – 0,2 mld euro
- Program Ryby – 0,5 mld euro
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 0,56 mld euro.

Jednocześnie powyższe zestawienie w formie graficznej:

Źródło: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

Nazwy programów krajowych nie są jeszcze ustalone. Programy będą miały podobny zakres tematyczny do tych, które znamy z perspektywy 2014-2020, dlatego w powyższym zestawieniu użyto nazw dotychczasowych programów. W tej sytuacji należy zarekomendować dla świętokrzyskich samorządów, już na obecnym etapie, wstępne rozpoznanie i analizę potencjalnych projektów, które mogłyby być przez nich przygotowane i aplikowane do programów krajowych (np. w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, czy też transportu i dostępności komunikacyjnej). Warto rozważyć przygotowanie projektów w ramach partnerstw, związków międzygminnych oraz tzw. Obszarów Strategicznej Interwencji (tzw. OSI).

Kluczowe dla możliwości aplikowania przez samorzady lokalne o wsparcie z Funduszy UE 2021-2027 będą alokacje i układ tzw. osi tematycznych w ramach tzw. Regionalnych Programów Operacyjnych. Proponowany wstępnie przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej podział alokacji dla polskich regionów przedstawiono w poniższym zestawieniu:

- dolnośląskie – 870 mln euro
- kujawsko-pomorskie – 1,475 mld euro
- lubelskie – 1,768 mld euro
- lubuskie – 736 mln euro
- łódzkie – 1,631 mld euro
- małopolskie – 1,541 mld euro
- mazowieckie – 1,67 mld euro
- opolskie – 763 mln euro
- podkarpackie – 1,661 mld euro
- podlaskie – 992 mln euro
- pomorskie – 1,129 mld euro
- śląskie – 2,365 mld euro
- **świętokrzyskie – 1,106 mld euro**
- warmińsko-mazurskie – 1,228 mld euro
- wielkopolskie – 1,070 mld euro
- zachodniopomorskie – 1,311 mld euro.

Należy w tym miejscu podkreślić, że pieniądze na programy regionalne podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach, między innymi na liczbie ludności i PKB na mieszkańca. Jednocześnie 75% środków zostało już podzielonych, a 25% przeznaczono na rezerwę programową do podziału na późniejszym etapie programowania w czasie negocjacji kontraktu programowego. Dodatkowo sześć regionów (śląskie, łódzkie, małopolskie, lubelskie, dolnośląskie i wielkopolskie) otrzyma 4,4 mld euro z funduszu sprawiedliwej transformacji i polityki spójności (3,8 mld euro z FST + 560 mln euro z polityki spójności). Natomiast Program dla Polski Wschodniej będzie obejmował sześć regionów, w tym oczywiście dalej woj. świętokrzyskie (a także województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie oraz, co jest nowością w tej perspektywie,

mazowieckie (bez Warszawy i 9 otaczających ją powiatów). Trzeba w tym miejscu podkreślić, że w tym układzie proponowanego podziału alokacji woj. świętokrzyskie będzie miało najwyższą alokację w Polsce w przeliczeniu na jednego mieszkańca i wyniesie ona 891 euro / mieszkańca.

Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że przyszłe projekty świętokrzyskich samorządów muszą mieć charakter stricte rozwojowy, ponieważ takie cele i konkretne wskaźniki zawiera właśnie projekt Umowy Partnerstwa. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć m.in.:

- PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej unijnej – 95% do osiągnięcia w 2030 roku (w 2019 roku było to 72%)
- Stopa inwestycji – 25% do osiągnięcia w 2030 roku (w 2019 roku było to 18,6%)
- Nakłady na B+R w relacji do PKB (GERD) – 2,5% do osiągnięcia w 2030 roku (w 2019 roku było to 1,21%)

Dobry punkt startowy dla świętokrzyskich samorządów

Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż roboczy projekt Umowy Partnerstwa pomiędzy Polską a Unią Europejską jest, zarówno efektem udanych negocjacji finansowo-merytorycznych, prowadzonych przez polski rząd, jak i dotychczasowych sukcesów polskich samorządów, w tym oczywiście również świętokrzyskich, w wydatkowaniu funduszy europejskich z Perspektywy Finansowej UE 2014-2020. Główne sukcesy negocjacyjne polskiej strony w ramach negocjacji obecnej Umowy Partnerstwa to:

- więcej pieniędzy na politykę spójności niż w pierwotnej propozycji Komisji Europejskiej (o 2 mld zł w cenach stałych)
- 3,8 mld euro na sprawiedliwą transformację dla regionów górniczych, do których Polska dokłada ponad 560 mln zł ze swojej puli na politykę spójności
- dodatkowe ponad 670 mln euro dla Polski Wschodniej
- możliwość finansowania ze środków polityki spójności turystyki, kultury, infrastruktury gazowej, taboru kolejowego i inwestycji w bezpieczeństwo na lotniskach

- wyższe poziomy dofinansowania (85% dla regionów słabiej rozwiniętych, a pierwotna propozycja to 70%)
- większą elastyczność w inwestowaniu środków europejskich (na przykład większe możliwości przesuwania pieniędzy między funduszami)

Opisane powyżej aspekty jednoznacznie wskazują, że kluczowym dla sukcesu wydatkowania Funduszy Europejskich 2021-2027 będzie przygotowanie przez świętokrzyskie samorzady optymalnych projektów, precyzyjnie wpisujących się w obecne priorytety rozwojowe Unii Europejskiej (m.in. w zakresie tzw. Nowego Zielonego oraz Cyfrowej Europy).

Podsumowanie:

Powyższa analiza Funduszy Europejskich 2021-2027 pod kątem możliwości rozwojowych jednostek samorządu terytorialnego woj. świętokrzyskiego jednoznacznie potwierdziła, że nadchodzące dziesięciolecie (zgodnie z zasadą „n+3” dla finalnego rozliczenia środków UE) będzie miało zdecydowanie kluczowy wpływ na długofalowy rozwój i sytuację gospodarczo-społeczną świętokrzyskich gmin, miast i powiatów. Wskazana Perspektywa Finansowa stwarza unikatowe szanse, szczególnie dla małych samorządów na obszarach wiejskich, nadrobienia dystansu wobec bogatszych i bardziej rozwiniętych polskich i europejskich regionów. Przykładowo, paradoks długotrwałej epidemii, spowodowanej wirusem SARS-CoV-2, przy jednoczesnej możliwości współfinansowania ze środków unijnych 2021-2027 sieci teleinformatycznych i światłowodowych, stwarza szansę wyhamowania odpływu młodych mieszkańców z małych świętokrzyskich gmin, dzięki coraz popularniejszą możliwośći tzw. pracy zdalnej. Aby jednak wykorzystać tego typu szanse niezbędna będzie realizacja innych optymalnych projektów unijnych w każdej gminie świętokrzyskiej, tak aby faktycznie trwale i długofalowo poprawić warunki życia społeczno-gospodarczego (m.in. oferta edukacyjna, sportowa, kulturalna) i w efekcie dążyć do odwrócenia negatywnych trendów demograficznych i gospodarczych w woj. świętokrzyskim. Perspektywa Finansowa UE 2021-2027, zarówno wymiarze EFRR, EFS+, jak i WPR, w pełni stwarza takie możliwości dla świętokrzyskich samorządów.

